

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В ринкових умовах господарювання зростає значення функції контролю. Практика підтверджує, що найкращим на сьогодні інструментом ринкових перебудов діяльності підприємств є впровадження системи внутрішнього контролю, яка є важливим елементом загальної структури управління. Вона дозволяє керівництву шляхом здійснення нагляду, перевірок і стеження за його фінансово-господарською діяльністю переконатись, що контроль проходить у відповідності до розробленої стратегії розвитку, прийнятої керівництвом, та до вимог чинного законодавства.

Питання, пов'язані з розробкою теоретичних і практичних засад виконання внутрішнього контролю на підприємстві в Україні, останніми роками перебувають у центрі уваги науковців. Вони досліджуються у працях таких вчених як М.Т.Білуха, О.С.Бородкін, Ф.Ф.Бутинець, П.І.Гайдуцький, В.А.Дерій, Н.І.Дорош, Л.С.Шатковська, В.П.Завгородній, С.Я.Зубілевич, Є.В.Мних, Л.В.Нападовська, В.С.Рудницький, В.О.Шевчук та інших.

У сучасній практиці господарювання внутрішньогосподарський контроль набуває все більш розвинених способів та форм. Найбільш поширеним способом контролю є запровадження управлінського обліку. Управлінський облік представляє собою інтегровану систему обліку витрат та доходів, нормування, планування, контролю та аналізу, що дає змогу систематизувати інформацію для оперативних управлінських рішень та координації проблем майбутнього розвитку підприємства [1].

Не зважаючи на суттєву ефективність та доцільність запровадження системи внутрішнього контролю на підприємстві, організація останньої може мати суттєві недоліки та складності при утворенні.

За результатами проведених досліджень стану внутрішнього контролю на підприємствах України встановлено факти недостатньої ефективності контролю, неправильної його організації та незадовільного дотримання його вимог. Серед основних таких недоліків найчастіше зустрічаються зловживання службовим становищем, невиконання або неякісне виконання службових обов'язків, неправильна оцінка операцій із заготівлі, виробництва чи реалізації з точки зору доцільності та економічності.

Основною причиною виникнення даних проблем є те, що власники підприємств, не розуміючи сутності, мети і завдань внутрішнього контролю, не приділяють належної уваги побудові ефективної системи його здійснення.

Структура внутрішнього контролю в цілому визначається як сукупність планів організації, методів, процедур та інших заходів для забезпечення достатньої впевненості в тому, що наступні загальні цілі досягаються:

- подальший розвиток налагодженої, ефективної та результативної діяльності та якісних продуктів та послуг згідно з місією підприємства;
- захист ресурсів від втрат через брак, зловживання, неефективне управління, помилки, махінації та інші негаразди;
- дотримання законів, положень та настанов керівництва;
- розвиток та підтримання достовірних управлінських даних та їхнє правдиве представлення в звітності, що подається своєчасно.

Серед методів підвищення ефективності системи внутрішнього контролю на сучасних підприємствах найбільш доцільними та дієвими є методи розподілу повноважень і відповідальності між працівниками, ротація кадрів, здійснення контролю за окремими напрямками підприємницької діяльності, удосконалення контролю при плануванні продажу, формування справи-досьє на покупців і замовників, діагностика і прогнозування проблем [2].

Практика свідчить, що на тих підприємствах, де налагоджені поточний внутрішньогосподарський контроль, інвентаризаційна діяльність, забезпечується ощадливість і збереження цінностей. З метою посилення боротьби з нестачами і розкраданням необхідно, щоб внутрішньогосподарський контроль здійснювався об'єднаними зусиллями всіх спеціалістів, керівників господарських підрозділів та бухгалтерських служб. При цьому особливе значення має щоденний контроль за переміщенням цінностей на окремих об'єктах підприємства. Крім того, важливим методом оптимізації контрольної системи підприємства є бюджетний контроль, який забезпечує своєчасне виявлення відхилень фактичних показників від запланованих, їх причини та забезпечує відповідну реакцію на них. Результати здійснення такого контролю повинні відображатись у щоденних, тижневих, декадних, місячних і квартальних контрольних звітах.

Мета впровадження і підтримки на належному рівні ефективної системи внутрішнього контролю підприємства повинна: відповідати концепції діючого підприємства, конкретним питанням стратегічного управління, які змінюються під впливом чинників зовнішнього середовища [3].

Отже, впровадження ефективного внутрішнього контролю на стратегічному рівні управління господарюючого підприємства – першочергове завдання, яке повинні вирішувати керівники, зацікавлені у зміцненні конкурентноздатності та інвестиційної привабливості свого підприємства.

Список літератури

1. Бондар М.Н. Формування системи контролю на сучасному підприємстві / М.Н. Бондар // Управління проектами, системний аналіз і логістика. – 2007. – № 4. – С. 206 – 210.
2. Єгарміна В. Внутрішній контроль: сучасність та перспективи / В. Єгарміна // Вісник податкової служби України. – 2009.- № 21. – С. 62 – 65.
3. Сук Л., Сук П. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві / Л.Сук, П.Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2008. - № 14. - С.37-46.